

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

==== Rokopisi se ne vračajo. ====

Na ostrini noža.

Po prelomu med Pašičem in Radičem stoji položaj na ostrini noža. Morebiti ni bil še nikdar, odkar obstoja naša država, tako resen. Kaj bo sedaj sledilo in po kateri poti se bode varovalo, kar je edino bistveno: **blagor ljudstva in države?** Velikanska je odgovornost vodilnih mož na obeh straneh, osebno pa odgovornost vlade. Upamo, da si bo v svesti, da sama policijska sredstva nikakor ne zadostujejo, da se zleči državna in narodna bolezen. Sprevidela bo, da tu treba pozitivnega, konstruktivnega in organizatoričnega dela, ne za to ali ono stranko, nego za ljudstvo in državo. Tu treba jasnih ciljev in smotrenega dela. Treba resno upoštevati vnanjo situacijo, katera ni ravno roznata in ki kolikor toliko zavisi tudi od notranjih razmer. V današnjih zgodovinskih razmerah je ravno **vnanja politika** v središču vseh državnih agend, ker se povojna situacija še ni toliko umirila in vstala, da bi se država mogla vladati drugače, kot z vednim ozirom na vnanjost. Mednarodni položaj obvlada do nadalje tudi notranje politične razmere. Temu dejstvu se ne more nihče uspešno upirati. Pravilno je rekel inostranski državnik, da je Evropa še vedno brez mira. Dokler je pa temu tako, toliko časa ni nič stalnega in treba postavljati na prvo mesto mednarodni položaj. Gre za celo hišo in ne za posamezno sobo ali kamrico! Resnost položaja se ne da pretirati, in ravno tako ne resnost **odgovornosti vseh merodajnih činiteljev našega javnega življenja.** Za nas Slovence spada med te činitelje v prvi vrsti dr. Korošec. Znano je, da ni-

mamo mi do njega nobenega zupanja, ker je, odkar mu je naklonila usoda politično vodstvo, pokazal vseskozi nesrečno roko in temeljito oškodoval ljudske koristi. Toda ogromna večina slovenskega ljudstva mu je izkazala svoje zupanje in tedaj moramo z njim resno računati. Danes je reprezentant slovenskega ljudstva. Vse oči so obrnjene nanj. Kaj bo storil? To je **usodno vprašanje za ljudstvo.** Želimo mu, in želimo zlasti **ljudstvu**, da se odloči za **pameten in vesten ukrep v blagor ljudstva.** Ne dopada se nam pa, da je zopet začel odvracati odgovornost od sebe in jo že vnaprej nakladati na druga ramena. Kaj drugega je to, da se sam skriva v Belgradu in pošilja v Ljubljano poslanca Sušnika, da izposluje sklep stranke? Stranka naj stori usodepolne sklepe v **odsotnosti svojega voditelja!** To je čudna igra, ki kaže na to, da bi si Korošec rad že vnaprej opral roke, če bi slabo šlo. Nikomur se ne more dopadati taka dvolična igra. **Voditelj stranke, če je kaj vreden, mora jasno prevzeti odgovornost za vse važnejše strankine ukrepe.** Te osebne odgovornosti ne sme nikamor odkladati, tudi ne na Sušnike.

Govori se o možnosti sklicanja **shoda zaupnikov SLS.** — Smešno bi bilo, če bi voditelji SLS skušali odlagati svojo lastno osebno odgovornost na zaupnike, ki bodo sklenili natančno to, kar jim bodo predlagali odgovorni voditelji.

Mi prav nič ne zaupamo vsem voditeljem SLS skupaj. Vendar pa želimo, da bi jih vsaj enkrat srečala uvidevnost in da bi ukrenili izjemoma to, kar zahteva blagor našega ljudstva, brez ozira na lastne malenkostne koristi.

Od Korošca in njegove družbe zavisi danes mnogo več, kot marsikdo misli. Namreč za slovensko ljudstvo. Če tudi za nje same, to nas ne briga. Položaj je na ostrini noža.

Vidov dan.

Ko je razpadla Srbija Štefana Dušana Silnega (1331—1355), ki je bila za njegove vlade na vrhuncu svoje slave in moči, ter je izumrl rod Nemanjičev, in se je po smrti cara Uroša razdelila na celo vrsto samostojnih držav, je bil najmogočnejši srbski knez Lazar Pribičević (1371 do 1389), ki je vladal nad obsežnim ozemljem od skopske Črne gore do Save in Donave. Bil je med vsemi srbskimi knezi najspodobnejši ter je polagoma razširil svojo oblast nad sosednjimi manjšimi velikaši, močnejši pa so se podredili po mirnem sporazumu njegovemu vrhovnemu vodstvu ali pa stopili z njim v ozko zvezo.

Car Lazar je premestil radi neprestanih turških napadov svojo prestolnico v Kruševac, vsled česar se je težišče srbstva premaknilo proti severu. Po nekaterih srečno odbitih turških vpadih je sklenil sultan Murat I., da udari z veliko vojsko na Lazarjevo državo ter na Bosno. Lazar, ki je pričakoval tak napad, se je zanj primerno pripravljal.

Prišlo je do znamenite bitke na Kosovem polju. Turško vojsko je vodil sam sultan Murat, ki je ustanovitelj turške oblasti na evropskih tleh, s svojima sinovoma Bajazitom in Jakubom ter najimenitnejšimi vojskovodji. Srbsko vojsko je vodil Lazar. Njegovi glavni sobojevniki so bili zet Vuk Branković, vojvoda Vlatko Vuković, ki je vodil bosan-

sko vojsko, katero je poslal na pomoč kralj Tvrtko in številni srbski velikaši s svojimi četami. L. 1389. 15. (28.) junija, na dan sv. Vida, sta zadeli obe vojski skupaj na polju med Prištino in reko Lab. V početku bitke se je vtihotapil v turški tabor srbski velikaš Miloš Obilić ter zabolal Murata. Že se je bitka nagibala na srbsko stran, ko se je Bajazit vrgel s svežimi četami na Srbe, med katerimi se je zlasti odlikoval Vuk Branković, in jih končno premagal. Srbska vojska je bila razbita, ujetega kneza Lazarja pa je dal Bajazit usmrtiti z večino ujetih srbskih plemičev. Toda tudi turška vojska je imela velike izgube, tako da se je Bajazit umaknil v Malo Azijo nazaj.

Bitko so prvotno smatrali v tedanji Evropi za zmago, bila pa je težek poraz, ki je zlomil odporno silo srbstva ter imel za posledico poltisočletno sužnost severozapadnega Balkana.

Usodna bitka na Kosovem polju se je izmed vseh dogodkov vtisnila najboljše v spomin srbskemu narodu. Neštevilne junaške narodne pesmi opevajo junake kosovske bitke in njih boje ter so bile tekom stoletij edina tolažba narodu, trpečemu pod turškim jarmom.

Veliki poraz, ki ga je doživelo srbstvo na Kosovem polju, je tako globoko učinkoval na dušo srbskega naroda, da je vedno zbuja spomine na slavno srbsko preteklost ter upanje v osvobojenje in boljšo bodočnost. To se najboljše zrcali v srbskih narodnih pesmih. Narod je ostal sam sebi zvest, dasi so poznejši srbski knezi robotali Turkom in jim plačevali tribut. V turškem suženjstvu je bila priprostemu srbskemu narodu edina uteha njegova narodna pesem in pa krščanska vera. »Za križ častni in svobodo zlato«, je bilo tudi geslo srbskega kmetskega naroda, ko se je začetkom preteklega stoletja osvobodil turškega jarma pod vodstvom kmeta črnega Jurija (Karagjorgje), pradedu našega kralja. To geslo je vodilo Srbe tudi v balkanski in svetovni vojni, ko je bilo Kosovo maščevano in osvobojeno.

Vidov dan je praznik spomina junakov na Kosovem polju, ki so padli, braneč pred turško poplavo ne samo svoje domovine, temveč vso Evropo. Vidov dan pa je tudi praznik one misli, ki je v vednem spominu na velike žrtve pradedov vodila srbski narod k osvobojenju.

Zgodovina Slovencev in Hrvatov je v tesni zvezi s posledicami bitke na Kosovem polju. Tu so padli bra-

nitejji krščanstva in preko njihovih trupel je bila odprta pot v hrvatske in slovenske kraje turškemu navalu. Maščevanje poraza na Kosovem polju je bilo tudi maščevanje hrvatskega in slovenskega ljudstva za vse one muke in trpljenje, ki jih je doživelo v času turških vpadov. Zato je Vidov dan tudi praznik veselja in zmage pravice nad krivico in nasiljem.

Vidov dan praznujemo kot državni praznik v skupni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naj bi se tudi vidovdanska misel požrtvovalnosti, svobodoljubja, pravičnosti in enakopravnosti razvijala, kakor zahtevajo koristi mlade jugoslovanske države!

Dvanajstine.

Dvanajstine so posebnost kraljevine SHS in nove dvanajstine prinašajo navadno tudi nova bremena. Sedaj so v narodni skupščini v razpravi dvanajstine za mesec julij, avgust in september. Pri nas, ki so nam redni in pravilni državni proračuni pravzaprav nekaj neznanega, predlaga vlada narodni skupščini v odobritev samo kratke proračune za posamezne mesece, da jih odobri do predložitve rednega celoletnega državnega proračuna.

V teh dvanajstinah so navedene vse mogoče in nemogoče stvari, ne da bi vlada vprašala prej za mnenje strokovnjakov, gospodarskih in stanovskih organizacij, in komaj najožji krogi v belgrajskem parlamentu vedo dostikrat bore malo, zakaj gre.

Tako pomenjajo nove dvanajstine, ki jih je vlada sedaj predložila skupščini, popoln prevrat v lastniških odnošajih kmetskih posestev. Po novem zakonu o dvanajstinah se namreč na kmeto posest pod petimi orali zemlje sploh ne more vzeti posojila, ker se kmetu ta zemlja ne more prodati, tudi sodnijskim potom ne.

Res je, da je misel, ohraniti kmetu dom za vsak slučaj, zelo lepa, toda vprašanje je, kakšne posledice bodo nastale, ako se ta zakon, ki je v Srbiji sicer že dolgo vrsto let upepljan, uveljavi tudi pri nas prečanih naenkrat čez noč, brez vsakih priprav in ne da se je vedelo prej, kaj namerava izvesti vlada.

S tem, da kmet ne more napraviti dolga na svojo posest, ki obsega manj kakor pet oralov zemlje, se zemlje pri nas skoro večini kmetskega stanu kreditna zmožnost, zakaj pri nas je razmeroma le malo števi-

lo kmetov, ki imajo več kot pet oralov zemlje. Ker kmet svoje posesti pod petimi orali ne more prodati in se mu tudi ne sme zarubiti, nastane vprašanje, kaj se naj zgodi z dosedanjimi dolgovi.

Zakon, ki ga hoče belgrajska vlada raztegniti na vso državo, je v Srbiji že nekaj desetletij v veljavi. Prvotni namen mu je bil predvsem zaščititi kmeta pred oderuhi in sieparji, ki so posojali kmetu denar za visoke obresti, nato pa pognali njegovo posest na boben. Ne smemo pa pozabiti, da je doba takih kmetskih oderuhov že precej minula pri našem visoko razvitem združnem posojilništvu in da se je tudi izobrazba našega kmeta precej dvignila, tako da je sistematično izkoriščanje kmetov po posameznih vaških oderuhih pri nas stvar, ki spada že v preteklost.

Jasno je, da je kljub vsemu pravilno, ako se hoče zavarovati kmeto posest kot izključna lastnina kmetu, kar naj bi imela ta naredba tudi namen, vendar pa je brez dvoma gotovo, da bi potrebovali v to svrhu dobro premišljen zakon, ne pa samo kratek paragraf v zakonu o proračunskih dvanajstinah. Zato se je bati, da bo povzročila ta odredba marsikako zmešnjavo.

V dvanajstinah je tudi določeno za popravo cest 150 milijonov dinarjev, od tega pa za Srbijo 131 milijonov, za Hrvate in Slavonijo 1 milijon, za Bosno in Hercegovino 10 milijonov, za Slovenijo 3 milijone in za Vojvodino 5 milijonov dinarjev. To se pravi, da bo šlo večina izdatkov za ceste v Srbiji, druge pokrajine pa dobe samo nekaj drobtin. Pritožbe, da se izdatki ne razdeljujejo sorazmerno na posamezne pokrajine, so na vrsti, odkar obstoji nova država, zdi se pa, da so sedaj še bolj upravičene, ko je Jugoslovanski klub pod vodstvom dr. Korošca izgubil vsak vpliv v Belgradu, dasi je smatral za velik uspeh svoje taktike, ko se je osnovala samoradikalna vlada.

O davčni reformi je sedaj le malo govora v narodni skupščini in od izenačenja davkov smo še precej daleč. Finančni minister je pač napovedal, da bo prihodnje leto predložil enoten davčni zakon za vso državo, zaenkrat pa se bo zemljiški davek šestkrat povečal, vsi drugi pa za 30 odstotkov. Zemljiški davek je naša država povišala do sedaj na štirikratno predvojno višino. To se pravi: Kdor je plačal pred vojno 50 kron zemljiškega davka, plačuje sedaj 200 kron tega davka, po sprejetju novega finančnega zakona pa

Kupijo se

smrekovi brzojavni drogov, mera 12/16—18/24, dolgi od 9—12 m, vseh vrst okrogel les, popolnoma zdrav in brez napake, hrastovi in bukovi pragi, običajne mere, ter zdravo suho bukovo oglje v kosih. — Ponudbe na upravo lista.

bo plačeval šestkrat več, to je 1200 kron. Po tem primeru si lahko vsakdo sam izračuna, koliko večje breme bo nosil odslej. To pa še ni vse. Najhujše breme je pravzaprav dohodninski davek, ki se poviša za male in velike za 30%. Da more tako povišanje prizadeti najbolj manj imovite ljudi, ki že danes komaj nosijo davčna bremena, je gotovo. Davčna zakonodaja bi morala iti predvsem za tem, da vsaj kolikor toliko ščiti slabejše, ne pa da jim ogroža obstoj, ker s tem država nič ne pridobi. Na ta način se ubija veselje do podjetnosti, s tem pa tudi onemogočajo viri novih dohodkov za državne blagajne.

Obljubam, ki jih daje finančni minister, da bo napravil ravnotežje v proračunu in tudi pri dejanskih dohodkih in izdatkih, je žal na podlagi dosedanjih izkušenj težko verjeti. Da je to potrebno, je brez dvoma, način pa, po katerem skuša finančni minister to izvesti, pa nikaor ni simpatičen.

Ravnotežje v državnih dohodkih in izdatkih je pri dosednji gibljivi vrednosti našega denarja skoro nemogoče, zlasti še, ker hrani naša država pač pri izdatkih v produktivne namene, ne pa v glavnem pri izdatkih, ki ne prinašajo neposrednih koristi. Saj vidimo, kako malo se stori pri nas za zboljšanje železnic in sploh prometnih sredstev, ki so prvi pogoj za razvoj narodnega gospodarstva ter novih virov državnim dohodkom.

Dr. Korošec in tovariši groze, da bodo zapustili parlament, ako se uveljavijo nova davčna bremena. To je prazna grožnja. Gospodje se na ta način pač lahko odtegnajo delo, ki jim ga je poverilo slovensko ljudstvo, nova davčna bremena pa bo moralo to ljudstvo vseeno nositi. Kaže se, da so gospodje prišli v zagato, iz katere ne znajo ven, plačnik za njihovo nesrečno politiko pa naj bo seveda slovensko ljudstvo. Za tako politiko res ne bi bilo treba toliko velikih besed pred volitvami.

Politični pregled.

Narodna skupščina je zadnje dni nadaljevala razpravo o izrednih kreditih. Postavke za posamezna ministrstva so bile sprejete od večine skupščine v glavnem, kakor jih je predlagala vlada.

Vlada je predložila narodni skupščini zakonski predlog o proračunskih dvanajstinah za tri mesece. Ta zakonski predlog je bil odkazan finančnemu odboru, ki je takoj pričel razpravljati o njem. Kljub odporu opozicije je bilo načeloma sprejeto ogromno povišanje davkov. Po novih davčnih predpisih znašajo izredne doklade za vse vrste zemljiškega davka, izvemši specijalni davek na mestne trge in hišne vrtove v Srbiji in Črni gori, 5 Din na vsak dinar davka in doklade; na vse ostale vrste neposrednih davkov (vštevši tudi davek na mestne trge in vrte v Srbiji in Črni gori) 30 odst., to je 30 Din na 100 Din davka in doklad. V Srbiji in Črni gori se smatra kot predpisan davek stvarno zadolženje za celo leto 1923. Tej izredni dokladi niso podvrženi: a) invalidski davek, davek na poslovni promet, davek na dohodke državnih in samoupravnih nameščencev, davek na puške in vojaška taksa na Hrvaškem in v Slavoniji, Banatu, Bački in Baranji; b) duhovniška bira v Srbiji in Črni gori, doklada na tobačne produkte v Bosni in Hercegovini, zdravstvena in šolska doklada v Sloveniji ter doklada za bolniško nego v Banatu, Bački in Baranji. Izredna doklada deli v vsem usodo osnovnega davka. potemtakem se lahko vloži posebna pritožba proti predpisu izredne doklade samo v slučaju napačnega proračuna in zadolžitve. Izredna doklada se ne upošteva pri davčni cenitvi kot merilo pridobitve ali izgube kake pravice davčnih obveznikov. Na te izredne doklade se ne more predpisati nikaka davčna niti samoupravna doklada ali davek. Iznos dohodkov iz teh izrednih doklad, se všteje v splošne dohodke državnega proračuna za leto 1923 in 1924.

Proti novim davkom se je pojavil odpor tudi med kmetskimi poslanci radikalnega kluba. Spor, ki je radi tega nastal v radikalnem klubu, je vlada poravnala. Radikal-

ni kmetski poslanci se namreč boje, da ne bodo mogli zagovarjati povišanja davkov pred svojimi volilci.

V sobotni seji finančnega odbora je bila sprejeta tudi določba v zakonskem predlogu o novih dvanajstinah, da se uvede prisilno delo za popraviljanje cest. Ta dolžnost bi veljala za vse osebe od 18. do 50. leta starosti. Minister za javna dela Uzunović je v svojem govoru, v katerem je zavračal ugovore, navajal, da zahtevajo izredne potrebe tudi izrednih korakov, da se bo pa to prisilno delo za popraviljanje cest uvedlo samo tam, kjer se bo izkazala potreba, in bo o tem izdelan poseben pravilnik. Finančni minister je v načelu pristal na zahtevo, da se more prisilno delo odkupiti z določeno svoto.

Zakonodajni odbor je v načelu sprejel načrt uradniškega zakona, o katerem razpravlja sedaj v podrobnostih. Rešitve gmotnega vprašanja uradništva novi zakon ne bo prinesel. Zvišanje plač po novem zakonu bo malenkostno, na drugi strani pa vlada ni predlagala v novih proračunskih dvanajstinah potrebnih postavk za poviške plače uradnikov.

Že prej je odbor za proučitev zakonskega načrta o ustroju vojske sprejel načeloma skoro ves načrt tako, kakor ga je predlagala vlada. Novi vojaški zakon ima sicer nekoliko modernih določb, tako n. pr. glede izobrazbe vojaštva in oprostitve od vojaške službe, vendar pa v glavnem ne pomenja nobenega olajšanja vojaških bremen. Vse to, kar so klerikaleci obljubovali pred volitvami, da bodo dosegli, je padlo v vodo.

Pogajanja v Rimu. V Rimu so se začela med našo in italijansko delegacijo paritetne komisije poloficijalna pogajanja. Ker so se seje pred dnevi prekinile, upajo uradni krogi v Rimu, da se bodo te dni pričela oficijelna pogajanja med obema delegacijama. Italijanska vlada je dala svojim delegatom pooblastilo, da z našo državo zaključijo tudi konvencijo glede poštnega prometa med obema državama. Naša delegacija je obvestila ministrstvo zunanjih del, da bo v treh tednih končano delo.

Prevrat v Bolgariji. Kakor se zdi, je prevrat v Bolgariji popolno-

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

ma izveden. Nova bolgarska vlada pod vodstvom ministrskega predsednika Cankova skuša ne samo urediti notranje razmere v Bolgariji, temveč tudi odstraniti nezaupanje sosednih držav proti novemu bolgarsk. režimu. Ministrski predsednik Cankov in bolgarski zastopniki v inozemstvu so ponovno izjavili, da hoče bolgarska vlada izpolnjevati vse pogodbe, sklenjene za vlade Stambolijskega in da ne mislijo v Sofiji na povratek bivšega kralja Ferdinanda, bivšega ministra Radoslavova in njegovih tovarišev. Z ozirom na te izjave, še bolj pa pod pritiskom nekaterih velesil, se je mala antanta odločila, da ne intervenira v Bolgariji in da počaka na nadaljnji razvoj dogodkov. Gotovo je, da je zaenkrat odstranjena vsaka vojna nevarnost. Naši odnosi napram Bolgariji so odvisni od nadaljnega postopanja bolgarske vlade, predvsem od tega, kako bodo njenim lojalnim besedam tudi sledila primerna dejanja. Vsekakor je značilno, da so se že pojavili glasovi o preosnovi vlade v Sofiji, kar pripisujejo nezadovoljnosti makedonskega odbora z novo vlado.

Vstaja v Albaniji. Na jugu in jugovzhodu naše države se pripravljajo nove zmešnjave. Pretekli teden so došle vesti iz Albanije, da je albanski kosovski odbor, ki mu na čelujeta znana četaška voditelja Bajram Cur in Ahmed beg Prištinae, vprizoril resno vstajo proti vladi v Tirani. Baje so vstaši, med katerimi so videli tudi italijanske častnike, zapodili vladne čete v beg ter začeli prodirati proti Skadru in Kroji. Vstaši razpolagajo z velikimi vsotami denarja, ki je od nekdanj igral pri albanskih vstajah veliko vlogo. Napram dogodkom v sosedni Albaniji seveda ne moremo ostati ravnodušni. Preden je prišla vlada v Tirani na krmilo, je vladala v Albaniji zmešnjava, v kateri so bili upori in poboji neprestano na vrsti. Albanske čete so ponovno prekoračile našo mejo ter ogrožale naše obmejno prebivalstvo. Z odpravo nevtralnega pasu med našo in albansko državo, kjer so imele albanske razbojniške tolpe svoje zavetišče, so vpadi na naše ozemlje znatno prenehali, kar je seveda tudi zasluga tiranske vlade, s katero smo stopili v znosnejše prijateljske odnose. Pred tedni se je poročalo, da sta se Bajram Cur in Prištinae udala vladnim četam, zato je sedaj tem bolj čudno, kako moreta sedaj nastopati z novo vstajo proti tiranski vladi. Sodijo, da je Italija najbolj interesirana na tem, da živi

Albanija v neprestani krizi. Albanija je tvorila že svojčas sporno vprašanje med bivšo Avstro-Ogrsko in Italijo, ki tudi po končani vojni ni izpustila iz rok vpliva na albanske razmere. Z druge strani tudi poročajo, da je vstajo vprizoril bivši albanski knez princ Wied, čegar agenti razvijajo v Albaniji veliko agitacijo za njegovega sina. Težko je reči, ali se bodo Albanci izrekli za monarhijo in ravno za dinastijo princa Wieda, čegar vladanje v Albaniji pred svetovno vojno ni zapustilo najboljših vtisov. Ravno tako je tudi važno vprašanje, na koga se princ Wied opira in kdo naj zasede albanski prestol, ako se Wiedova akcija ponesreči in se izreče albansko ljudstvo za monarhijo. Za nas, ki mejimo ob Albanijo, seveda ni vseeno, kako se bodo albanski dogodki razvijali. Našo diplomacijo čaka tu zopet važna naloga. Zadnje vesti poročajo, da so vladne čete končno porazile vstaše in da je v Albaniji zopet nastal mir. Gotovo je seveda, da v tej deželi še dolgo ne bo pravega reda in miru.

Reparacijsko vprašanje se le počasi približuje rešitvi. Francija in Belgija še nista odgovorili na vprašanja angleške vlade, zdi se pa, da je med obema državama že dosežen načelen sporazum. Končna odločitev bo sledila brzkone po rešitvi belgijske vladne krize. Iz stališča italijanskih listov in ponovnih razgovorov italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija z angleškim poslanikom v Rimu bi se moglo sklepati, da se italijansko stališče precej strinja s stališčem angleške vlade glede rešitve reparacijskega vprašanja. Tudi mažarska vlada se trudi, da bi dosegla pri veliki antanti zmanjšanje svojih reparacijskih obveznosti in ustvarila tako podlago za mednarodno posojilo. Mažarski predsednik grof Bethlen je stopil radi te zadeve v stik tudi s češkoslovaško vlado, ker hoče na ta način doseči odjenljivost male antante.

Zarota mažarskih legitimistov. V Budimpešti so pred dnevi odkrili zaroto mažarskih legitimistov proti vladi grofa Bethlena ter so bili aretirani številni pristaši Štef. Friedricha. Listi poročajo, da se tudi na Dunaju in v Monakovem opaža večja delavnost monarhistov. Vrše se shodi monarhistov, ki vzdržujejo zveze med Dunajem, Monakovem in Budimpešto. Mažarska vlada slika odkrito zaroto legitimistov kot brezpomembno.

Poravnajte naročnino!

Kaj nam prinaša novi finančni zakon?

Načrt novega finančnega zakona, s katerim se predlagajo nove proračunske dvanajstine za julij, avgust in september, predstavlja izreden slučaj zakonodajne delavnosti. Navadno imajo finančni zakoni samo določila finančno-politične in finančno-tehnične narave, novi finančni zakon pa predstavlja zbirko najrazličnejših odredb iz vseh mogočih panog drž. uprave.

Tako vsebuje n. pr. tudi določila o popraviljanju javnih cest. V ta namen se pooblašča ministrski svet, da lahko v nasprotju z obstoječimi zakoni o podeželskih cestah na predlog ministra za javna dela odredi, da se javne ceste popravljajo potom prisilnega dela. Za državne in slične ceste velja ta določba, kadar gre za neodložljiva dela. To prisilno delo, se more odrediti največ dvakrat na leto po sedem dni spomladi in jeseni. Vsaka občina bo morala mesec dni po uveljavljanju zakona sestaviti seznam oseb, ki so dolžne opravljati to delo, ter vozil, kakor tudi določiti denarni znesek za odkupnino od tega dela. Ti seznam se morajo vsako leto najdalje do 1. septembra izpopolniti. Vsak davkoplačevalec mora priti na delo osebno s svojim vozom in živino. Izvzete so le ubožne in delanezmožne osebe. K prisilnemu delu za popraviljanje cest se pritegnejo vse osebe od 18. do 50. leta starosti. Vsakdo ima pravico, da pošlje namestnika ali pa da se odkupi z denarjem. Kdor ne pride na delo in ne pošlje namestnika ali pa se ne odkupi z denarjem, bo kaznovan. Odkupnina se mora plačati v desetih dneh ter se v nasprotnem slučaju iztirja v desetih dneh eksekutivnim potom. Minister za javna dela se pooblašča, da izdelava poseben pravilnik za izvedbo teh določb. Vse skupaj nam kaže, da bomo dobili pravo tlako.

Neka druga določba v novem finančnem zakonu se tiče ministrstva za socialno skrb ter urejuje popolnoma tehnično zadevo tega ministrstva. Odpravil se bo namreč v tem ministrstvu oddelek za dobrovoljce ter pridobil vojnemu ministrstvu.

Čl. 40. načrta finančnega zakona se tiče sodnoeksekutivne oblasti. Z njim se namreč razširja veljavnost § 471. srbskega civilnopravnega zakona od 20. decembra 1859 na vso državo. Ta § 471. našteva predmete, ki se kmetu ne morejo zarubiti. Med

te predmete spada plug, voz, dva vola ali konja, kobila z žrebetom pod enim letom, krava s teletom pod enim letom, deset ovac, pet prešičev, pet koz, poljsko orodje in toliko živeža, kolikor ga rabi kmet za svojo družino in živino do nove žetve. Razen tega se nobenemu kmetu ne more zarubiti pet oralov zemlje po 1600 kvadratnih sežnjev, ne glede na to, kako je obdelana, nadalje hiša in gospodarska poslopja v obsegu do enega oralu. Ako se pri eksekutivni prodaji domačije za dolžne davke, naklade, občinske doklade in sodne globe doseže večja vsota, kakor pa znaša dolg, za katerega se je izvršila rubežen, se preostanek ne sme porabiti za kritje drugih dolgov, temveč se mora izročiti kmetu. Domačijo kmetški posestnik tudi sam prostovoljno ne more prodati. Ako pa pride vsled vremenskih nezgod v bedo, ako mu pogine živina ter rabi denar za nakup semena, se lahko zadolži pri javnih zavodih na to svojo posest, vendar pa morajo hiša in dva oralu zemlje ostati neobremenjeni. O koristnosti tega zakona so mnenja zelo različna. Res je, da onemogočuje popolno obubožanje kmeta, ki je morebiti slab gospodar, na drugi strani pa znatno omejuje kreditno sposobnost kmetškega posestnika.

Čl. 44. načrta novega finančnega zakona pa se tiče volilne pravice ter odreja, da se morajo po vsej državi volitve občinskih svetov, za narodno skupščino, srezke in pokrajinske skupščine vršiti na podlagi stalnih volilnih imenikov (§ 1. zakona o volilnih imenikih), to se pravi, da se ukinjajo vse druge določbe, ki veljajo v posameznih pokrajinah za občinske volitve, kakor n. pr. na Hrvaškem.

Končno urejuje čl. 30. načrta finančnega zakona tudi vprašanje invalidske preskrbe ter dopušča revizijo vseh doslej priznanih invalidskih podpor potom posebnega sodišča, ki ga tvorijo predsednik in po trije sodniki apelacijskega in kasačijskega sodišča, pravno izobražen uradnik ministrstva za socialno skrb, višji častnik iz vrst invalidov ter zastopnik sanitetnega oddelka vojnega ministrstva. Odločbe tega sodišča so takoj pravomočne.

Kakor je videti, je novi finančni zakon zelo bogat na gradivu iz vseh panog državnega življenja. Jasno samo ni, zakaj se imenuje finančni zakon, ker bi se imenoval lahko tudi zakon o tlaki ali pa kako drugače. Vsekakor nam prinaša malo razveseljivega.

POLITIČNE VESTI.

† **Poslanec Škulj - veliki »koruznik«.** »Slovenec« z dne 22. t. m. je objavil »iz Beograda« (pa vendar ne od g. Škulja samega?) znamenito vest, da je minister za socialno politiko »na intervencijo posl. Škulja« odobril, da se pošlje v Slovenijo 27 vagonov koruze. »Jutrzanje Novosti« z dne 24. t. m. pa to vest popravljajo takole: Odpošiljatev te koruze je bila odrejena na intervencijo Glavnega odbora NRS (Narodne radikalne stranke) za Slovenijo potom ministra dr. Zupaniča ter na urgenco velikega župana ljubljanske oblasti, g. dr. Lukana. — Kdo ima prav? To za obstoj naše države velevažno vprašanje, od katerega zavisi tudi dobro utrjeni poslanski ugled g. Škulja, umetnika v »uspešnem intervanju«, treba na vsak način razjasniti. Najboljše je, da ta problem doženejo tisti, ki bodo kaj te koruze — dobili. — G. Škulj naj se pa nikar ne straši, temveč pogumno nadaljuje svoje »uspešne intervencije«. Da je njegov vpliv v vladnih krogih v Belgradu izredno velik, se jasno vidi iz tega, da je avtonomija že na poti in ž njo vred tlaka in primerno povišani davki.

† **Na gumbih štejejo...** Belgrajske »Novosti« so prinesle nastopno izjavo dr. Korošca: »Zakonski načrti, ki jih je sedaj vlada predložila narodni skupščini, so oznevoljili naše pristaše. Naša velika organizacija v Sloveniji, Jugoslovenska kmečka zveza, v kateri so organizirani naši kmetje, je sklenila, da pošlje svojim poslancem poziv, da zapuste Beograd, če ne pride do sporazuma in tudi če bo skupščina sprejela povišanje davkov in na drugi strani ni vlada dala nikakih gospodarskih in kulturnih koncesij Sloveniji. Med našimi volilci se od dneva do dneva utrjuje prepričanje, da je samo z abstinenco mogoče doseči naše avtonomistične cilje. Jugoslovenski klub je imel več sej, na katerih je bilo sklenjeno, da da meni svobodne roke za sklicanje seje, na kateri se ima rešiti vprašanje, ali zapustimo parlament. Če odidemo mi in muslimani, je smatrati parlament za »čisto srbski parlament.« Musliman dr. Spaho pa je izjavil: »Ni točno, da smo storili sklep, da zapustimo skupščino, toda izkušnje, ki smo jih dobili zlasti v vojnem in finančnem odseku, kjer se niso vzeli v obzir niti najbolj upravičeni naši predlogi, nas morejo prisiliti, da zapustimo skupščino. Odgovori ministrov na interpelaci-

je naših poslancev so dokaz, da vladi ni ničesar do ustave niti do zakonov, ampak da so zanje važnejši strankarski politični interesi. Napadi na katoličane in muslimane v Bosni so naše pristaše privedli do prepričanja, da je naša prisotnost v skupščini iluzorična.« — Nedeljski »Slovenec« piše, da je silen sunek bila za radikalce izjava poslancev SLS v finančnem odboru, da bodo zapustili parlament. Na isti strani pa piše »Slovenec« tudi: »Da more sedanja vlada tako ogromno poviševati davke, da more tako zapostavljati slovenske in hrvaške dežele, da more tak vojaški zakon sploh pred zbornico, temu so krivi demokrati in pa tisti, ki pasivno sede doma, čakajo boljših časov in upajo, kdaj bo iz Pašičeve brade zrastle revizija ustave.« Tisti, ki sede doma in čakajo, kdaj bo iz Pašičeve brade revizija ustave, so Radić in njegovi poslanci. Klerikalci vale krivdo za nove davke na demokrate in Radića, ki je zaveznik dr. Korošca in med katerima vlada po oficijelnih komunikejih popolno soglasje. Na eni strani podaja dr. Korošec izjave o odhodu iz Belgrada, na drugi strani pa nastopa »Slovenec« proti onim, ki sede doma. Zdi se, da gospodje ne vedo, kaj hočejo ter štejejo na gumbih, ali bi ostali v Belgradu ali ne. Njihovim grožnjam, da bodo odšli iz Belgrada, so se radikalci v finančnem odboru smejali. Tudi mi pravimo, da ne bodo šli, saj je škoda dnevnic.

† **Vlada proti Radiću.** Vlada je prepovedala za nedeljo v Zagrebu napovedani shod Radićeve republikanske stranke, na katerem je baje Radić nameraval odgovoriti na znani Pašičev govor v parlamentu. Belgrajska radikalna »Samouprava« opravičuje ta korak vlade z zakonom o zaščiti države, po katerem se ima pobijati vsaka akcija, naperjena proti državi, proti njeni celotnosti in proti miru v državi z najenergičnejšimi koraki... »Samouprava« dolži vodstvo Radićeve stranke, da se je pregrešilo v vseh označenih smereh, češ, da je delalo proti sedanjí državi in njeni celotnosti, ker je pošiljalo spomenice s protidržavnimi nameni mednarodnim političnim instancam, očitno v razornih smereh proti državi. Nadalje očita list, ki je glavno glasilo radikalne vlade, da se je vodstvo Radićeve republikanske stranke na javnih shodih in po listih bojevalo proti celotnosti države ter trvalo s plemensko mržnjo notranje politične odnošaje, s čemer je ogrožalo mir in red med državljani. Tako

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

akcijo ne more ščititi državna ustava, ki jemlje v zaščito svobodo izražanja misli, ne pa svobodo razoravanja države. Tako akcijo obsoja zakon o zaščiti države, ki ji jamči zakonito in naravno pravico samoobrambe. Vlada se je zato odločila, da preseka to nevarno in škodljivo akcijo s sredstvi, ki jih nudi zakon, ter je kot prvi korak prepovedala shode, o katerih tendencah proti državi ni moglo biti nobenega dvoma več. Končno pravi tozadevni članek, da bo vlada vztrajala na tem potu, opirajoč se na zakon, ki mora biti najjačja volja v državi. — Iz tega je razvidno, da hoče osrednja vlada uporabljati proti Radičevi republikanski stranki zakon o zaščiti države, ki ga je že enkrat izvajala proti komunistom. Seveda se v teh razmerah ne more več misliti na kaka uspešna pogajanja med radikali in Radičevim blokom, ki jih je smatrati za razbita. To dokazuje tudi izjava Stjepana Radića preteklo nedeljo v Zagrebu, ko je govoril radi prepovedi javnega shoda na skupnem obodu voditeljev organizacij svoje stranke. Radić je namreč izjavil, da pomenja prepoved za nedeljo napovedane velike skupščine hrvatske republikanske stranke končni bankrot ideje sporazuma z gospodo v Belgradu.

+ **Pogajanja med vlado in revizionističnim blokom.** Belgrajsko »Vreme« je pretekli teden poročalo, da je prekinjenje odnošajev med radikali in revizionističnim blokom popolno. Dr. Korošec, ki se nahaja v Belgradu, je izgubil značaj posrednika in vzdržuje samo še prijateljske zveze z nekaterimi radikalnimi poslanci, ki pa nimajo političnega pokreta. Kljub temu upa, da Pašić še ni izrekel zadnje besede in da pride trenutek, ko se pretrgane zveze zopet vzpostavijo.

+ **Vesti o zaroki kralja Borisa.** Z ozirom na vesti o predstoječi zaroki bolgarskega kralja Borisa z rumusko princezino Ileano, ki so zlasti v Srbiji povzročile veliko razburjenje, je zunanji minister Ninčić oficijelno izjavil, da vest ne odgovarja dejstvu ter predstavlja le ponesrečen poskus, zavleče našo dinastijo v politične težkoče. Vesti o zaroki kralja Borisa so se pojavile z raznih strani s tako gotovostjo, da se jim je splošno verjelo. Priobčili in komentirali so jih vsi listi, po ogromni večini jako neugodno. Od kod so te vesti lansirane, se še ne

ve. Smatra se, da od zelo avtoritativne strani, ker so jih prejeli tudi razni vodilni politični krogi.

+ **Konkordat z Vatikanom.** Te dni se obnove in zaključijo pogajanja med jugoslovensko vlado in Vatikanom glede sklenitve konkordata. V ministrstvu zunanjih zadev konstituirani ožji odbor, v katerem so bili tudi katoliški škofje in kateremu je predsedoval g. Ljuba Jovanović, je sedaj že popolnoma proučil celokupni za konkordat potrebni material ter ga izročil zunanjemu ministru. Da so bila zadevna pogajanja prekinjena, oz. da so zastala, je iskati vzroka v okolnosti, ker je bila belgrajska vlada zadnje mesece preobložena z važnimi notranjepolitičnimi zadevami, predvsem so se vršile volitve, ki so več ali manj ta pogajanja ovirala. Definitivna zaključitev pogajanj z Vatikanom je tudi notranjepolitična potreba, ker se s konkordatom končno uredi vprašanje stališča katoliške cerkve v Jugoslaviji. Ožji odbor ima te dni končne seje, na katerih se določi besedilo konkordata.

+ **Razdelitev premoženja mesta Zadra.** Dne 22. t. m. se je v Zadru vršila otvoritvena seja italijansko-jugoslovenske komisije, ki ima nalogo, da preceni premoženje zadrške občine v smislu sentmargaritškega dogovora. Delo bo trajalo kakih šest mesecev.

+ **Francosko posojilo naši državi.** Francoski parlamentarni odbor za zunanje zadeve je odgodil razpravo poročila o predlogu, naj bi se dovolilo kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev posojilo v znesku 300 milijonov frankov, in je pozval poročevalca, naj zahteva naknadno poročilo od ministrskega predsednika.

O naši industriji.

Menda živimo v časih, ko je vse »politicum«. Da je vprašanje kraljevega namestnika politično vprašanje — temu smo se čudovito hitro privadili in zdaj se niti ne čudimo, če odhajajo in prihajajo tudi nižji uradniki po politični konstelaciji. Tudi naša industrija utegne postati politicum in sporno vprašanje med Belgradom, Zagrebom in Ljubljano.

Naša država je po večini agrarna država, industrija se pri nas šele razvija. Na ozemlju predvojne Srbije pa je sploh le prav malo industrijskih podjetij, več jih je na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer so

obstojala taka podjetja že pred vojno. Po vojni so se naša industrijska podjetja razširila in nastale so tudi nove tvornice, ki proizvajajo stvari, katere smo dobivali poprej od drugod. Zanimivo pa je, da so tudi nova podjetja nastala v prvi vrsti na Hrvaškem in v Sloveniji, ne pa v Srbiji. To dejstvo, ki nas na prvi pogled preseneti, je prav lahko umljivo. Nove tvornice se ustanavljajo pač tam, kjer bodo boljše uspevale. Za dobro uspevanje pa je treba železniških zvez, treba je sploh dobrih prometnih sredstev, treba je izurjenih delavcev. Vse to dobijo novo ustanovljene tvornice mnogo lažje tam, kjer že eksistira dobro razvita industrija, nego tam, kjer je še ni. V Sahari ne boš zidal tvornice! Zidal jo boš tam, kjer je železnica, zidal jo boš v bližini kolodvora, in čim več prometnih poti pelje na vse strani, tem bolje bo uspevala tvornica. Vrhu tega imamo v Sloveniji premog v naši sredini!

Če premislimo torej, pod katerimi pogoji je razvoj industrije sploh možen, se mora človek čudom začuditi, ko izve za parolo, ki jo je izdal sam načelnik oddelka ministrstva trgovine in industrije, da je treba namreč premestiti industrijska podjetja iz Hrvaške in Slovenije v Bosno in Srbijo. Kot vzrok se navaja, da se nahajajo ta podjetja v neposredni bližini državne meje in je njihovo delovanje v slučaju vojne ogroženo. To je res! Vsa naša Slovenija je pravzaprav le meja! In to mejo je treba tako čuvati in stržiti, da ne bo nevarnosti ne za državo in ne za industrijo. Drugo pa je s premestitvijo industrijskih podjetij!

Trta ne raste na snežnikih in vsaka rastlina zahteva zemljo, ki je njej ugodna. Z industrijo ni nič drugače. V pragozdovih boš sekal in gojil lesno industrijo, pivovarno pa boš zidal tam, kjer raste hmelj in kjer imaš priliko, da ga čim cenejše in hitrejšo dobiš. Menda ne bomo zidali pivovarne v pragozdovih. Premiščanje industrijskih podjetij je torej nevarna stvar! Lahko demontiramo tovarno, lahko odnesemo stroje drugam, ali pa bo tovarna v drugem kraju imela tiste pogoje, ki ji zasigurajo obstoj, uspešno in dobičkanosno delovanje? Da, tudi dobičkanosno delovanje! Ker od pasivne tvornice nima nihče nič, ne tovarnar, ne konsument, ne delavec, ne finančni minister in končno tudi ne država!

Premiščanje industrijskih podjetij je torej nevarna reč, a zdi se mi

tudi, da je **nepotrebno**. Srbija in Bosna imajo še neznane in še nedvignjene naravne zaklade. Te je treba dvigniti, do onih zakladov je treba najti poti, v njihovo središče je treba zidati ceste in železnice in čez noč bodo nastala v tistih krajih taka industrijska podjetja, o katerih se nam danes še niti ne sanja. Ko bomo začeli dvigati v Bosni in Srbiji podzemne zaklade, ko bomo imeli tudi tam železnice in ceste, se bo razvila industrija, ker bo imela vse pogoje za obstoj. S premeščanjem ne bomo ustvarili novi industriji podlage za obratovanje, s premeščanjem ji bomo le škodovali. Problem industrije tiči v tem, da ji je treba nuditi nove surovine. Kjer ji bodo surovine na razpolago, tam se bo ustalila.

Največja nevarnost pa preti naši industriji, če bomo to vprašanje reševali kot politicum! V gospodarskih vprašanjih ne more in ne sme nikdar in nikjer odločevati čustvo, nikdar in nikjer ne sme imeti odločilne besede plemenska strast. Gospodarsko življenje je mednarodno, zakonov, po katerih se ravna, ne moreš izražati v lirski pesmi ali v bojeviti nacionalni himni, temveč le v tistem mednarodnem jeziku, ki mu pravimo »aritmetika«. Dokler pa bomo reševali gospodarska vprašanja iz vidikov plemenske občutljivosti in s stališča gole strankarske politike, bo napak — za nas, za našo industrijo in za našo državo.

—st.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Bolgarsko časopisje za sporazum z Jugoslavijo.** Bolgarsko časopisje komentira izjave dr. Ninčiča o dogodkih v Bolgariji ugodno. Oficijelni list »Bulgaria« piše: Izjave dr. Ninčiča bodo napravile konec alarmantnim vestem, ki so se razširjale o agresivnih namelih sosedne kraljevine. Z ozirom na izjavo nove bolgarske vlade, da bo zlasti vse pogodbe in dogovore, ki so sklenjeni med obema državama, lojalno izpolnila, se bodo razvijali odnošaji v duhu medsebojnega zaupanja. Upamo, da bo jugoslovansko časopisje imelo pred očmi izjavo dr. Ninčiča in spremenilo svoje stališče napram Bolgariji.

* **Narodnostne manjšine na Mažarskem.** Mažarska vlada je z ozirom na izvedbo trianonske mirovne pogodbe v zadevi obveznosti glede varstva narodnostnih manjšin izdala naredbo, po kateri so vsi mažarski državljani ne glede na pleme, jezik in vero pred zakonom ravnopravni. Narodnostne

manjšine so upravičene, posluževati se v javnih uradih svojega jezika. Uradniki, ki imajo z njimi opravka, so dolžni, da se v dveh letih priuče njihovega jezika v toliko, da morejo zadočiti njihovim potrebam. Radi pripadnosti k nemažarski narodnosti se nikomur ne sme goditi krivica. Ta naredba je gotovo simpatična, vprašanje je seveda, kako jo bodo Mažari praktično izvajali.

* **Etna prenehala bljuvati.** Zadnje vesti iz Catanije zatrjujejo, da delovanje Etne ponehaje. Lava se je ustavila na Monte Santu pri Linguaglossi. — Škoda se ceni na 70 milijonov lir. Kraji Carazza, Catena in Cerra so popolnoma razdejani. Manjši potoki lave so se že popolnoma ustavili. Glavni tok reke proti Linguaglossi se pomika le še zelo počasi. Prebivalstvo se vrača na svoje domove in čaka, da se ustavi lava popolnoma, nakar bo začelo zopet z delom. Zunanji minister dr. Ninčič je povodom katastrofe v Siciliji poslal italijanskemu ministrskemu predsedniku Mussoliniju sožalno brzojavko.

* **Bojkot Rusije Švici.** Rusija je sklenila z ozirom na stališče švicarske vlade v zadevi umora delegata Vorovkega izvajati gospodarski bojkot proti Švici.

* **Pasivnost ameriške trgovine.** Ameriški uvoz je v prvih štirih mesecih tega leta znašal 1, 398 milijonov, izvoz pa 1,309 milijonov dolarjev. Ameriška trgovinska bilanca je torej prvič po 10 letih pasivna. Ta pojav pripisujejo dejstvu, da je blago iz inozemstva zadnji čas poplavilo ameriški trg radi pretiranih cen v Ameriki.

Mednarodne trgovske vezi.

Današnja trgovina ima rešiti dve nalogi: Treba je očistiti in izločiti medvojno verižništvo in treba je iskati novih mednarodnih stikov. Velika uničevalka vojna je zadala solidnemu trgovstvu ogromno škodo. **Rodila je tip verižništva**, ki je spravil trgovstvo ob ves ugled, tako da vidi še danes velik del ljudstva v trgovcu samo oderuha. Na drugi strani pa je **uničila vojna skoraj vse mednarodne trgovske stike** in razni mednarodni veliki semnji, ki se pojavljajo leto za letom v vseh večjih evropskih mestih, imajo končno isti cilj, vpostaviti nove mednarodne trgovske vezi. Važnost in korist za trgovca in za konzumenta leži na dlani. V veliki mednarodni trgovini mora izginiti tip verižnika, uveljavil se bo samo solidni trgovec, ki mu dasta solidno delo in trgovska izobrazba pravico za izvrševanje trgovskega poklica.

Trgovci sami so se že pred vojno zavedali važnosti mednarodnih vezi in so pred približno dvajsetimi leti ustanovili **mednarodno trgovsko zbornico**, ki je imela svoj sedež v Monsu v Belgiji. Na številnih mednarodnih kongresih (Liège, Praga, Pariz, Milan, London, Boston) so člani te zbornice razpravljali o raznih vprašanjih, ki so bila velike važnosti za mednarodno trgovino. Zadnji kongres se je vršil v Parizu leta 1914. pred izbruhom svetovne vojne. Leta 1920. pa so ustanovili v Parizu s sodelovanjem Belgije, Francije, Italije, Velike Britanije in Združenih ameriških držav novo **Mednarodno trgovsko zbornico**, ki ima svoj sedež v Parizu in je prevzela v bistvu vse delo prejšnje mednarodne zbornice v Monsu. Naloga nove zbornice je predvsem, da olajša vezi med posameznimi državami, da zasigura uspešno skupno delovanje v vseh mednarodnih vprašanjih, ki se tičejo financ, industrije in trgovine in končno, da stremi po ohranitvi miru in po ustvaritvi prijateljskih odnošajev med vsemi državami in med državljani raznih držav. Kako važno mesto gre pri obnovi Evrope tej zbornici, kaže že dejstvo, da deluje skupno z društvom narodov in raznimi njenimi komisijami. Strašni gospodarski potresi, ki so zadeli med vojno in po vojni vse evropske narode, so žive priče, kako nujno je treba na novo izravnati vse mednarodne ekonomske vezi.

Nova mednarodna trgovska zbornica je imela do sedaj dva kongresa. Prvi je bil l. 1921. v Londonu, drugi pa letos od 18. do 24. marca v Rimu. O rimskem kongresu nam izbrnno poročila v ravnokar izišli brošurni tajnik trgovske in obrtne zbornice v Zagrebu, g. **P. Paskiević**, ki se je udeležil rimskega kongresa kot edini **delegat iz kraljevine SHS.**

Rimskega kongresa se je udeležilo 36 držav s 540 delegati. Iz naše kraljevine je poslala samo zagrebška zbornica svojega delegata, gospoda Paskievića. Ni moj namen, da bi po poročilu g. Paskievića podal podrobno sliko vseh razprav in sklepov tega kongresa. Označiti hočem le njegove glavne smernice.

Vsi sklepi tega kongresa zagovarjajo predvsem svobodno trgovino, kakor je obstajala pred vojno. Blagostanje posamezne države je odvisno od blagostanja ostalih držav, vsako enostransko delovanje ne koristi in prinaša obnovi Evrope le škodo. Le en konkreten primer: Kaj pomaga Švici sijajna, visoka valuta, če je njena industrija obsojena na hiranje, delavci na brez-

poselnost, ker ne morejo kupovati sosedu z nizko valuto njenih industrijskih izdelkov.

Vse resolucije, ki so bile sklenjene na rimskem kongresu, lahko delimo v tri velike skupine, ki se tičejo: 1. finančnih vprašanj; 2. industrije in trgovine in 3. prometa.

Za ugodno rešitev finančnih problemov smatra kongres za neobhodno potrebno, da se izvršijo vse določene reparacije, da se zasigura mir, omeji oboroževanje in da se otvorijo mednarodni krediti, ki so potrebni za upostavitve trgovine in industrije, kar bi imelo za posledico, da bi se valuta ustalila. Zelo važen je tudi sklep o medzavezniških dolgovih. Kongres je bil mnenja, da je treba spoštovati in osigurati medzavezniške obveze in v najkrajšem času določiti principe, kako rešiti to vprašanje. Vpoštovati je treba gospodarske zmožnosti dolžnikov in ne sme se pozabiti, da so služili ti dolgovi le skupnim interesom.

Resolucije, ki so bile sklenjene glede industrije in trgovine, stremijo po tem, da olajšajo mednarodno izmenjavo industrijskih proizvodov. Posebno pažnjo je posvetil carinskim vprašanjem in je stavil jako važne in umestne predloge, ki bodo predloženi tudi carinski konferenci društva narodov jeseni t. l. V isti smeri se gibljejo sklepi glede transporta. Če pregledamo vse resolucije, vidimo povsod isti cilj. Treba je dati mednarodni trgovini možnost, da doseže predvojno stanje, možnost, da se razvije. Razne zapreke in ovire je treba popolnoma odstraniti ali jih vsaj znižati tako, da ne bo ovirana svobodna mednarodna trgovina. Te resolucije so plod dolgega in vztrajnega dela najboljših trgovskih in industrijskih strokovnjakov in bi prav toplo priporočali našim veletrgovcem, a tudi našim politikom in krmilarjem države, da jih natančno prouče in izvedejo, kolikor je pri nas možno in kolikor utegnejo koristiti naši trgovini. —st.

Prispevajte v naše sklade!

DNEVNE VESTI.

— **Umrl je** v petek v Hrastniku po daljši boleznii veleposestnik g. Ferdo Roš, bivši poslanec v štajerskem deželnem zboru in dolgoletni župan trboveljske občine, v starosti 76 let. Naj v miru počiva!

— **Proti povišanju hišno najemniškega davka** v Sloveniji, ki je že sedaj najvišji v celi Evropi, je poslala Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani protest min. predsedniku Pašiču in fin. ministru dr. Stojadinoviću z zahtevo, da se nameravano 30 odstotno zvišanje ne izvede.

— **Posojila mestne občine ljubljanske.** Kakor objavlja uradni list, se je z naredbo pokrajinske uprave mestni občini ljubljanski dovolilo, da sme v svrhu preuredbe mestne klavnice najeti posojilo do najvišjega zneska 15 milijonov dinarjev, a to le ob pogoju, da se posojilo amortizira iz lastnih dohodkov klavnice in hladilnice, da se prihodki temu primerno vežejo, da ne bo s tem posojilom mestna občina kot taka prav nič prizadeta in da sedanje pristojbine in klavnine od živali za domači konzum v mestu ljubljanskem ne zvišajo preko 100 odstotkov. Nadalje sme mestna občina ljubljanska najeti ta-le posojila: za gradbo druge stanovanjske hiše za Bežigradom 2 milijona dinarjev; za gradbo letnega javnega kopališča ob Ljubljanci 1,500.000 dinarjev in za odkup posestva Ane Šabčeve Na stolbi št. 4 posojilo 50 tisoč dinarjev.

— **Praga — Bakar.** Med Bakrom in Prago se je s 25. t. m. vzpostavil direktni promet. Vlak vozi iz Prage preko Linca, Dunaja, Maribora in Zagreba. Potniki, ki bodo hoteli potovati na Bled ali v Ljubljano, bodo morali presesti v Mariboru. Ta direktni vlak bo vozil tudi 2., 5., 9., 16. in 30. julija.

— **Ustavljen promet.** Ministrstvo za promet je tovorni promet za paketno in vozovno blago za Bolgarijo in preko Bolgarije ustavilo do daljne odredbe. Že odposlano blago se vrne odpošiljateljem.

— **Izgledi letine dobri.** Po najnovejših podatkih poljedelskega ministrstva je stanje posevkov in kulturnih rastlin v naši državi zelo dobro.

— **Regulacija Drave pri Ptujju.** Ministrstvo za kmetijstvo in vode je zahtevalo od ministrstva financ, da mu odobri kredit v znesku 2 in pol milijona dinarjev za regulacijo Drave pri Ptujju. Ministrstvo financ je odobrilo ta kredit in ministrski svet ga je sankcioniral, tako da se bo regula-

cija Drave začela že tekom prihodnjega meseca.

— **Paša živine iz Slovenije v Italiji.** Glede gonitve živine na pašo iz obmejnih krajev Slovenije v kraje, ki so ostali pod Italijo, je izdano carinarnicam nastopno navodilo: 1. V omenjeno svrhu mora lastnik živine pri pristojni carinarnici izvršiti pogojno carinsko odpravo po čl. 101. carinskega postopka za odpravljanje in držanje blaga pod carinskim nadzorstvom. Prej nego carinarnica izvrši gornjo odpravo (to je prej, nego bi izvršila carinjne po pogojnoizvojni deklaraciji in živino pustila za prehod preko meje), mora lastnika živine obvestiti, naj si najprej pribavi in s seboj prinese izkazilo okrajnega živinozdravnika o zdravstvenem stanju živine, katero bodo italijanske oblasti pri prihodu živine zahtevale od njega. 2. V omenjeni deklaraciji se mora živina tako opisati (po spolu in starosti, pri veliki živini tudi po višini in drugih posebnih znakih), da se more njena istovetnost pri povratku ugotoviti. Carinski znaki (ne svinčeni, ne žigi) za živino niso potrebni. 3. Pri povratku živine tekom paše dobljeni zarod ne plača carine. 4. Pri povratku živine s paše se mora poleg uvozne deklaracije predložiti tudi duplikat zadevne izvozne deklaracije zaradi povrnitve zasiguranja carine po številu vrnivših se glav. Stranske pristojbine se ne vrnejo. Poleg uvozne deklaracije se mora predložiti tudi potrdilo pristojnega italijanskega živinozdravnika, da živina ni okužena in da v okraju, v katerem se je živina pasla, ni bilo tekom zadnjih 40 dni kakšne nalezljive bolezni med dotično živino. Razen tega mora živino, ki se je vrnila na naše ozemlje, pregledati tudi naš živinozdravnik, ki bo odobrenje za njen povratek napisal na unikatni deklaraciji.

— **Tobačni izdelki se ne smejo prodajati mladini.** Trafikantom je pod kaznijo prepovedano, oddajati tobačne izdelke vsake vrste otrokom in mladini — osebam, ki še niso prekoračile 17. leto. Na to prepoved se opozarjajo v interesu pobijanja nikotinizma med mladino trafikanti in občinstvo. Kadilci naj torej ne pošiljajo otrok in mladino po tobak, ker morajo trafikanti ne glede na to odkloniti izdajo tobaka takim osebam.

— **Italijanski napad na našo finančno stražo.** Iz Rakeka poročajo, da je bil 23. t. m. ob treh popoldne pri železniškem viaduktu ob Križajevi čuvajnici na našem ozemlju izvršen napad italijanske finančne straže na našo obmejno finančno kontrolo. Trije italijanski finančni stražniki so prekoračili mejo in napadli našega finančnega organa Andreja Simončiča. Iztrgali

so mu najprej iz rok orožje in se ga potem dejanski lotili. Simončič se je postavil v bran in ušel. Napadalci so mu raztrgali obleko. Dva železniška delavca, ki sta v bližini barvala signalna znamenja na progi, sta takoj, ko sta napad opazila, zbežala. Italijanski finančni stražniki so se po napadu zopet umaknili čez mejo.

— **Začasno pristanišče na Sušaku.** V Sušaku prično skoraj z gradbo začasnega lesenega pristanišča, ki bo 35 m dolgo in 5½ m široko. Stroški so proračunjeni na 216.000 dinarjev.

— **Morilca jugoslovanskega vojaka aretirana.** V Gradcu je policija aretirala morilca, ki sta meseca maja 1919 umorila jugoslovanskega obmejnega stražarja Ivana Korisa ob avstrijsko-jugoslovanski meji. Pri umorjenem so našli dve legitimaciji glaseči se na imena Franc Sommer, kovač iz Lipnice, in Ivan Moser iz Kamnice. Ta imena je imela graška policija v evidenci. Pred par dnevi je prišla na graško policijo neka Marija Sommer ter prijavila, da ji je nek Feliks Strmšek, doma iz Sv. Lovrenca na Pohorju, s katerim živi v divjem zakonu, grozil. Pri nadaljnjem zaslišavanju se je končno pokazalo, da je Marija Sommer o umoru poučena. Strmšek je bil nato takoj aretiran ter je po dolgotrajnem zasliševanju končno vse priznal. Izpovedal je, da je izvršil umor skupno z nekim avstrijskim narednikom Avgustom Lindom. — Lind ga je večkrat vzel seboj, ko je tihotapil razno blago čez mejo. Tako sta se tudi dne 7. maja 1919 odpravila na pot. Na povratku ju je zasačila jugoslovenska straža, ki ju je aretirala ter jima odvzela dokumente in njemu še samokres, ki ga je imel pri sebi. V ugodnem trenutku sta oba napadla stražarja, ga razorožila, nakar ga je on na prigovarjanje Linda ustrelil iz svojega samokresa, ki ga je stražarju med tem zopet odvzel. Ustreljenega stražnika sta potem pustila na licu mesta ter pobegnili preko meje. Na podlagi izdane okrožnice je bil aretiran tudi narednik Lind. Oba sta bila izročena deželnemu sodišču v Gradcu.

— **Izplačilo vojne odškodnine našim državljanom.** Listi poročajo, da je prišel v Split d' Alessa, delegat italijanske vlade v zadevi odškodnine, ki jo bo plačala Italija našim državljanom za škodo povzročeno po italijanski okupaciji.

— **Tihotapci s kokainom.** V Zagrebu so izsledili pred kratkim družbo štirih oseb, ki so se bavile s tihotapstvom kokaina na debelo. Imeli so ožje trgovske zveze tudi z nekim Italijanom. Največ so kokaina izvozili v Bakar.

— **Pretrda govedina.** V Zagrebu se je pred dnevi pojavil nek dunajski

atlet Breibart, ki je prirejal predstave, na katerih je zvijal in lomil železo ter tudi drugače kazal svojo moč. Ker je na eni teh predstav nastopil zelo surovo proti nekemu Hrvat, ki je na njegov poziv zvil ponudeno železo, mu je policija prepovedala nadaljne predstave in ga tudi kaznovala z globo. Neki zagrebški list je objavil o tem »kralju železa« pred dnevi nastopen doživljaj očividec: »Pred nekoliko dnevi, piše očividec, sedim v neki gostilni. Slučajno je prisedel v bližino tudi »kralj železa« Breibart. Naenkrat začujem med njim in natakarjem prepir. Kaj želite, je vprašal natakar, a Breitbart, ki drugače grize železo, kakor krojač nit, mu reče: Prosim vas, jaz ne morem jesti te govedine, pretrda je, prinesite mi mehkejšo!«

— **Občinske volitve v Srbiji.** Ministrski svet je sklenil, da se občinske volitve v Srbiji izvrše 19. avgusta t. l.

— **Blagajnik ministrstva zunanjih zadev aretiran.** Pred par meseci je na zagoneten način izginil iz Belgrada blagajnik zunanjega ministrstva, Vladislav Gaković. Vsa zasledovanja za beguncem so ostala brezuspešna in splošno se je mislilo, da mu je uspelo pobegniti v Ameriko. Te dni pa so slučajno prestrigli neko njegovo pismo, ki ga je pisal iz Dubrovnika svojemu prijatelju v Belgrad. Policija ga je sedaj aretirala ter ga prepeljala v Belgrad, kjer bo moral polagati račune pred sodiščem.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XIII.

Kako gnojimo stročnicam?

Izmed vseh rastlin imajo samo stročnice lastnost, da dobivajo dušik iz zraka. Na gomoljcih njihovih korenin bivajo bitja, bakterije imenovane, ki jim dajejo iz zraka, torej iz vira, ki nič ne stane, zadostne množine dušika. Direktno iz zemlje dobivajo stročnice le v rani mladosti, dokler se ne pojavijo one bakterije. Iz vsega tega pa sledi, da stročnicam ni treba gnojiti z dušikom. Le dokler so rastline prav mlade, jim lahko damo majhne množine dušika. Pač pa potrebujejo fosforove kisline, kalija in apna v izdatni meri. Pred vsem pa naj povemo, da se mora stročnica na vsaki neapneni

zemlji izdatno gnojiti z apnom, in sicer z 10 q na 1 ha za 4 do 5 let.

Bob uspeva najboljšo na globoki glinasti ali ilovnati zemlji, pa tudi na sprsteminastih peščnatih tleh še dokaj dobro raste. Običajno mu gnojimo s hlevskim gnojem. Če ga sejemo po hlevskem gnoju, se priporoča gnojitev s 300 kg superfosfata ali 350 do 400 kg Tomasove žindre, 100 do 150 kg kalija in 50 do 100 kg čilskega solitra ali 100 kg apnenega dušika na 1 ha. Za bobom uspevajo druge rastline prav dobro, ker razkroji težka tla.

Grah in grašica uspevata na zvezni zemlji in ker nista posebno občutljiva proti mrazu, jih lahko prav zgodaj sejemo. Navadno jih sejemo na žito, ali tudi za krompirjem in za deteljo. Pri gnojitvi s hlevskim gnojem dajeta mnogo slame, a le malo zrnja. Radi tega se priporoča, da jih sadimo na rastline, katerim smo gnojili z hlevskim gnojem in da gnojimo grahu in grašici z umetnimi gnojili. Na težkih tleh bomo gnojili s 250 kg superfosfata ali s 300—400 kg Tomasove žindre in s 100 kg 40 odstotne kalijeve soli. Ako sejemo grah in grašico na tla, kateremu že dolgo časa nismo gnojili z hlevskim gnojem, tedaj bo vsekakor potrebno, da jim damo nekoliko dušika (75—100 kg čilskega solitra).

Nekoliko drugače je stvar, ako gojimo grah in grašico za krmo. V tem slučaju je najbolj priporočljivo gnojenje z hlevskim gnojem.

Včasih se lahko zgodi, da noče grah uspevati na zemlji, ki je sicer dobra. Vzrok je pač ta, da niso v dotični zemlji tiste bakterije, ki žive na gomoljcih korenin in ki dajejo stročnicam dušik iz zraka. V takih slučajih priporočajo, naj se vzame nekoliko zemlje iz take njive, kjer grah dobro uspeva in naj se potrese po oni njivi, kjer noče rasti.

Volčji bob uspeva tudi na najbolj revni zemlji, samo na apnenih tleh ne uspeva. Jeseni mu gnojimo s 6 q kajnita ali z 1 in pol q žveplenokislega kalija. Ker ne prenaša apna, mu ne smemo dati nobenih apnenih gnojil, temveč mu bomo vselej gnojili s kalijem.

Volčji bob lahko uspešno porabimo za zeleno gnojenje. Treba ga je že zgodaj vsejati med zimsko rž ali v preora-no strnišče, kjer se prav dobro razvije. Potem ga podorjemo. Izmed vseh rastlin je volčji bob najboljši, da ga zeleno podorjemo za gnoj. Najboljši pa je višnjev volčji bob, ki ima 8 do 15 cm daljše in globokejše v zemljo segajoče korenine kakor beli ali rumeni volčji bob. Gnojilna vrednost volčjega boba znaša toliko kot slabejša pognojitev s hlevskim gnojem.

Domača detelja potrebuje globoko, močno, apneno ilovnato zemljo, ki

mora biti tudi dovolj vlažna. Zemljo, ki ima premalo apna je treba poapniti s 15 q na 1 ha. Domačo deteljo sejemo na dobro pognojeno in obdelano koruzo, peso, krompir ali zelje in v ozimino. Za umetno gnojenje bomo rabili predvsem kalij in fosforovo kislino, posebno važen pa je kalij. Gnojili bomo na 1 ha: 500—600 kg kajnita ali 150 do 200 kg 40 odstotne kalijeve soli in 400—500 kg Tomasove žlindre. Tomasovo žlindro lahko nadomestimo spomladi s 300—400 kg superfosfata. Gnojimo najbolje jeseni, spomladi se priporoča 40 odstotna kalijeva sol in superfosfat. Ako noče detelja na njivi uspevati, je to znamenje, ki kaže pomanjkanje kalija.

Nemška detelja uspeva najbolje na peščeni ali lapornati ilovnati zemlji, a tudi ilovnata peščena zemlja je ugodna, ako ima dovolj apna. Sejemo jo najbolj uspešno na okopavino, kateri smo dobro gnojili. Za umetno gnojenje se priporoča 500 kg kajnita in 300 kg Tomasove žlindre. Lahko pa gnojimo tudi s 1200—1500 kg Tomasove žlindre in potem vsako leto še 500 kg kajnita. (Dalje sledi.)

*

g Uvoz konj v Avstrijo prepovedan. Potrjuje se vest, da je avstrijsko kmetijsko ministrstvo zabranilo uvoz konj iz naše države radi bolezni.

g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja v Švici 6 frankov 35 centov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 87—87.5 dinarjev. 1 češkoslov. krona 2.63—2.64, 20 kronska zlatnik 330, 1 napoleon 320, 1 lira 3.94.

Tržne cene.

Žito. Pretekli teden so bile v Zagrebu nastopne cene v dinarjih za 100 kg, postavno baška, odnosno vojvodinska želez. postaja: baška pšenica 76 kg (77) kg 425 do 435, žolta koruza 260 do 270, defektna 180 do 200, rž 71 kg (72 kg) 350 do 360, ječmen za pivovarne 325 do 330, za krmo 290 do 300, oves 295 do 310, pisani fižol 500 do 600, beli 500 do 600, pšenična moka »0« 665 do 690, »2« 640 do 665, »4« 615 do 640, za krmo 220 do 210, ržena 450 do 475, drobnji otrobi 145 do 155, debeli 200. V Ljubljani je bila moka »0« 7.35, »3« 6.15, »4« 5.60, »7« 4.—, koruza 3.40, oves 3.60.

Živina. V Zagrebu so bili pretekli teden voli I. 12.5, II. 9 do 10, III. 7.5 do 8 Din za kg žive teže, debele svinje so bile 20.5, mesnate 23.25. — Na mariborskem svinjskem semnju 22. t. m. so bile nastopne cene v Din: 5 do 6 tednov stari 150 do 250, 7 do 9 300 do 400, 3 do 4 mesece 650 do 750, 5 do 7 1125 do 1150,

8 do 10 1375 do 1450, 1 leto 2000 do 2250. 1 kg žive teže 23.7 do 25, 1 kg mrtve teže 27.5. Cene za mlade prašiče so padle, za starejše so se zvišale za 125 do 250 Din.

Jajca za izvoz so bili pretekli teden v Zagrebu po Din 1.30 do 1.20.

Les: Cene postavno slavonska postaja: hrastovi hlodi I. 2000 do 2200, II. 1400 do 1600, hrastovi hlodi za furnirje 2400 do 2700, fino hrastovo blago 2500 do 3500, hrastovina na zrealni rez 3000 do 4000, hrastovi buli 2000 do 3000, bukovi hlodi I. 250 do 350, bukovi frizi 750 do 850, javorjevi hlodi I. 450 do 550, mehko tesano blago 350 do 450, brzajavni drogi hrastovi 50 do 70, železniški pragi hrastovi 33 do 51, bukovi 40 do 50, drva za kurjavo bukova I. vagon 2750 do 3200, II. 2200 do 2300, mešana 2400 do 2700, oglje vagon 10.000 do 11.000 Din.

Žetveni dopusti vojakov.

Vojni minister Pešič je izdal naredbo, da se morajo pustiti stari vojniki (lanski prejšnji rekruti) načasni dopust radi pomoči pri žetvi in mlatvi. Rekruti pred končano rekrutsko vežbo ne morejo na dopust. Pripadniki starši naj napravijo prošnje na komandanta čete, kjer služi sin, katerega žele dobiti na dopust. Prošnja se naj glasi tako:

»Komandantu . . . . . puka v . . . . .

Podpisani I. I. imam silno mnogo dela z žetvijo in mlatvo, a mi manjka delavcev. Prosim, da blagovolite dati mojemu sinu (ali hlapcu, sinu mojega viničarja) I. I., ki služi pri . . . . . četi . . . . . puka v . . . . . enomesečni delovni dopust, da mi bo pomagal opraviti najnujnejša dela ob žetvi in mlatvi. Želim, da se mu podeli dopust v času od 1. julija do 1. avgusta. (Tu navedi dobo, v kateri ga najbolj potrebuješ doma). Sklicujem se na rešenje g. ministra vojne in mornarice z dne 9. maja br. 4992 in na odgovor, ki ga je gospod minister v tem oziru dal gg. narodnim poslancem dne 8. junija 1923. Prosim najne in ugodne rešitve.

. . . . ., due . . . . . junija 1923.
Podpis.

Potrdilo in priporočilo občin. urada.
Prošnja je kolka prosta. Poslati je treba naravnost komandantu čete, dobro je, če se pošlje priporočeno.

RAZNE.

r Žalovanje. „Tale gospa je že 30 let vdova, pa še vedno hodi črno oblečena.“ — „Ona ne hodi črno oblečena, ker ji je mož umrl, temveč zato, ker drugega ne dobi.“

r Visoka čast. Minister: „O, pardon! Vsedel sem se na tuj cilindar!“ Tajnik: „Moj cilindar je imel to čast, g. minister!“

r Godba v žepu. Na Ogrskem je izumil neki tehnik gramofon, ki je nekoliko večji kakor žepna ura. Aparat igra različne skladbe. Prestora ima v sebi za 10 plošč, ker pa ima vsaka plošča na obeh straneh skladbe, lahko igra 20 komadov. Ako se postavi aparat na šampanjski kozarec, se razlega godba po celi plesni dvorani.

r Mačke za Rusijo. Sovjetska trgovska delegacija je nakupila na Poljskem 100.000 mačk, ki so jih odposlali v dansko ozemlje, kjer so se pojavile ogromne množice miši, ki ogrožajo ves poljski pridelek.

r Ogromen železniški požar. Pred dnevi je pogorel kolodvor v Filadelfiji, ki je bil drugi največji na svetu. 30 železniških vlakov, ki so bili na kolodvoru, je postalo žrtev plamenov.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

Ko so prišli v gozd, je Kejnoh razdelil vaščane v več skupin, dal jim vodnike in jih poslal na razne točke gozda, križpotja, rebra, griče in travnike. Sam se je utaboril z večjim delom kmetov pri vhodu v gozd. Poveljnikom posameznih oddelkov je prepovedal pričeti kaj na svojo roko ali pa celo napasti nasprotnika. Varujejo naj samo gozd in odženejo Občovance, ako bi prišli.

Občovanci pa niso prišli. Stari Mika ni bil mož vojne in je mislil na čas, ko bo prišla vlada zopet do veljave ter bo poklicala na odgovor vaše predstojnike. Tudi je predbro poznal voditelja svojih nasprotnikov, mojstra Kejnoha. Vedel je, da bo svojo četo samo utrudil z brezposelnostjo. Ukazal je Občovancem, naj ostanejo mirni v vasi, da ne postanejo krivi soudeležbe pri oboroženem uporu, ki so ga zakrivali Dušničani, in da si tako sami ne pokopljejo svojih pravic. Občovanci so ubogali. Samo nekateri bojevitejši so se splazili s svojimi puškami iz vasi ter streljali z drobnimi šibrami na posamezne gruče. Ubogi Dušničani, ki niso bili tako dobro oboroženi kakor bogati Občovanci, so se umaknili v globino gozda ter so morali poslušati, kako so Občovanci, kakor v zasmeh, posekali sedaj tu, sedaj tam kako drevo.

Tako je minulo nekaj dni in noči. Zenske, dekleta in otroci so prihajali iz doline v gozd, kurili velike ognje, kuhali in pekli na prostem, slepi Matevž, vaški godec, je piskal na dude, plesali so na trati, prigovarjali steklenki, ki jo je ponujal okoli žid, tako da so končno pozabili, zakaj so pravzaprav prišli v gozd. — Kejnoh je postajal zamišljen in nemiren. Pustil je, da se je stvar razvijala, kakor se je hotela. Toda oni, ki so pribežali iz gozda pred izvrstnimi puškami Občovancev, so bili nezadovoljni, zlasti ko so videli, kako veselo žive v »taboru«, medtem ko so sami morali stati v gozdu po cele ure na straži ter se pustili končno pregnati od par bedastih pušk. K temu so se pridružili tudi pametnejši v taboru. »Za kaj,« so dejali, »smo stvar pričeli, ako nočemo izvesti odločilnega koraka? Gozda ne moremo večno čuvati in storiti se mora nekaj, za kaznen Občovancev, tako da bi za vedno opustili ropanje. Ako nima naš poveljnik poguma, da bi kaj pričel, naj pove in naj nas ne vodi za nos. Bolje je, da nimamo nobenega poveljnika kakor pa strahopetnega. Ako bi smeli storiti, kar hočemo, bi planili v gručah na Občovance, jih par pobili, zažgali nekaj hiš in stvar bi bila končana. Toda Kejnoh nima poguma ter ne more videti krvi, — kar se že dolgo govori in kar se zdi, da je tudi precej res!«

Mojstru Kejnohu, ki se je držal vedno od ostale gruče nekoliko vstran ter ležal sam na stari odeji, so poročali Pepik Pikard, dolgi Vlah, stari Tomeš in drugi o nezadovoljnosti med njegovimi prijatelji.

»Pogum, pogum!« je vzkliknil, »neumnost, gola neumnost, zabitost, kmečka zabitost! Kaj se to pravi, pogum? Ali naj grem tja in pustim, da me prevrtajo s kroglijami? Kaj naj mi potem pomaga pogum? Ako padem in sem mrtev, bom zelo obžaloval, da sem imel pogum. Kaj naj mi pomaga taka lastnost, ki mi more samo škodovati? Jaz napravim rad kaj takega, nad čemer se morem potem veseliti, ako me pa danes kak občovanski fantalin ustrelji, kaj naj imam jutri od tega?«

»Ali naj pustimo, da nas zasramujejo?« je vprašal dolgi Vlah. »Ali naj si pustimo oropati svojo pravičo?«

»Pravica se ne pribori s krivico. Ali mislite, da je dovoljeno, voditi takole pravo in resnično vojno? Ali sem jaz kak kralj in cesar?

— Mi smemo samo varovati naš gozd, kakor varujemo svoje ovce, in Občovance moramo utruditi.«

»Utruditi?« je zaklical stari Tomeš. »Za vruga! Utruditi! Mi se klatimo dan in noč po gozdu, oni pa leže udobno v postelji in se nam smeja! Rečim ti Kejnoh, da moramo stvar izpeljati, ako smo jo pričeli, in naj pridemo vsi na vislice. Ako že danes ne ukreneš kaj, potem je tvojega poveljevanja konec!«

»Dobro, dobro, še danes bomo začeli,« je dejal Kejnoh nevoljen ter globoko potegnil iz steklenice, ki jo je nosil v lovski torbi, — »toda vi ste me k temu prisilili, zapomnite si, da ste me k temu prisilili, — vi vsi ste pričeli, — pridite sem in čujte, da ste me prisilili, rabiti proti Občovancem nezakonito silo, — zlasti ti, stari Tomeš, ti me posebno siliš.«

»Prevzamem odgovornost,« se je zasmel Tomeš in se obrnil proč.

»Pustite me, da napravim načrt,« je ukazal Kejnoh. Vsi so se umaknili in opazovali od daleč, kako se je drgnil po čelu in pogosto prigovarjal steklenici. Bilo je že v mraku. Solnce je komaj še obsevalo konico srednjega stolpa na sveti gori, zvon v Pičinu, ki ga je čutil v najugodnejšem vremenu, se je razlegal preko gozda s tresočimi glasovi, ki so svečano tišino bolj dvigali kakor pa motili. Kmetje so ležali mirno okoli po tleh, medtem ko so poslali žene in otroke domov ter čakali, kdaj bo njihov poveljnik s svojim načrtom gotov.

Naenkrat se je začulo iz doline pasje lajanje. Nekaj minut pozneje je planil iz grmovja velik lovski pes, povohal kmete ter odhitel zopet v dolino.

»Jezus, Marija, to je lovski pes Petra Bureša! — Peter Bureš pride!« — je vzkliknilo naenkrat kakih dvajset glasov, deloma veselih, deloma preplašenih. Kejnoh je pri tem vzkliku dvignil nekoliko glavo s svojega ležaišča, gledal prestrašen za psom in zopet omahnil v prejšno lego.

Peter Bureš se je kmalu pokazal. Ob strani svojega očeta in malega dečka, ki je nosil njegovo lovsko puško, je stopal v hrib. Bil je velik, širokoplečat, koščen mož, z zarjavelim obrazom in zelenimi ostrimi očmi, ki so se lesketale kakor oči risa in nad katerimi je imel ozke obrvi. Nosil je zelen jopič, črne do kolen segajoče irhaste hlače, zelene nogavice in močno oko-

vane čevlje. Na glavi je imel klubuk z gamsovo brado, petelinjim peresom ter kokardo iz volčjih in medvedjih kocin od živali, ki jih je sam ustrelil. Zakaj Peter Bureš je prepotoval vso monarhijo, da je pozkusil vse načine lovov, na Solnograškem je lovil gamse, na Kranjskem medvede, na Ogrskem volkove. Vsa njegova postava je kazala pogumnega, zvitega in nasilnega človeka, ki je obenem zbujal bojazen in spoštovanje. Duševno manj vredne ljudi si je znal kmalu podrediti in bili so mu kmalu z srem vdani. Zato so tudi mnogo govorili o njegovem vplivu na vse divje lovce, ki jih je baje združil v poseben red. Očividno je pripadala vsa družba podivjanih postav, ki so ga sedaj spremljali s puško na rami poleg očeta in malega dečka, k temu redu. Vsi prišleci so imeli nekaj nenavadnega, skrivnostnega na sebi. — Prvi je bil orjaški Bureš, potem njegov oče, čarovnik in vedeževalec, kakor smo ga že prej opisali, z ogromnim molkom in palico s križem v roki, nadalje mali deček, ki je nosil Burešovo puško in ki je bil poleg njega kakor pohlevna cvetka poleg mogočnega hrasta, četudi so se njegove velike poševne oči divje bliskale, celo takrat, ko je pogledal nežno svojega gospodarja in mojstra. Njegov obraz je bil temne barve, kakor da bi ne bil doma iz teh krajev. Za njimi je korakala gruča divjih lovcev s svojim orožjem, ki so kljub svoji divjosti spremljali molče in pokorno Petra Bureša ter stali tu, kakor bi čakali samo njegovega povelja, njegovega migljaja. — V resnici je napravilo vse to tak velik vtis na kmete, da so vsi presenečeni ostali na svojih ležiščih ter gledali Bureša in drug drugega, ne da bi kdo zinil besedico. Iz svojega začudenja so se zbudili, ko je izpregovoril Peter Bureš.

»Tu leže sedaj, veliki junaki, ter zijajo v luno kakor psi brez gospodarja!« je zaklical in se zasmel na ves glas, vtaknil roke v žep ter zrl s preziranjem na ležeče kmete. »Tu leže in ne vedo, da pride danes ponoči plemenita občovanska mladina in da jih bo pognala s svičnim zrnjem nazaj v vas! Plemeniti vojskovodja, ki leži tamkaj pijan, bržkone nima vohunov. — Kaj hočete? Kaj imate? Povejte in ako vam morem pomagati, bom storil z veseljem.«

»Nimate prav, da nas zasmehujete,« je odgovoril dolgi Vlah. »Da bi vodili vojno, tako pravo vojno,

nam niti v glavo ne pade; to smo mislili samo v prvem trenutku. Mi hočemo samo varovati gozd, našo lastnino.«

»Ali so vam Občovanci postrelili divjačino?« je vprašal Peter Bureš.

»Ne, tega niso storili. To nas nič ne briga. Divjačina je last naše milostljive graščinske gospode in zanjo se ne bi hoteli pretepati.«

»Neumni ljudje!« je mrmral Peter Bureš med zobmi ter se smehljaj. Nekaj kmetov se je smehljalo obenem z njim. Glasno je vprašal: »Ali imate smodnika? Ali imate puške? Vi se hočete vojskovati brez smodnika in pušk! Oboje boste dobili!«

»Črni Tomaž!« je zaklical med svoje spremljevalce. Eden izmed njih je stopil naprej in vprašal: »Kaj hočeš, Peter?«

Peter Bureš ga je peljal na stran, prijel ga za gumb in govoril črnemu Tomažu, ki ga je pazljivo poslušal, počasi in s prevdankom: »Ti se tu že dolgo potikaš in poznaš okolico. Vzemi nekoliko izmed bratov s seboj in pojdi na srebrno goro, k malemu plavžu ob rovu sv. Ane. Tam stanuje rudarski paznik, ki ima v oskrbi smodnik, katerega rabijo v rudniku za razstreljevanje skal. Dobremu možu reci samo geslo: »Jelenova kri je dragocen sok«, in peljal te bo v klet, kjer boste vzeli smodnika, kolikor ga boste mogli nesti. Njeno veličanstvo cesarica je že več let tako milostljiva, da nam od tam dobavlja smodnik. Pojdite!«

»Dobro, je odgovoril črni Tomaž, pomagal nekaterim svojim tovarišem in kmalu izginil izpred oči kmetov, ki so radovedno zrlji za njim.

Peter Bureš se je povrnil k njim in ko je stegnil roko proti gruči, je zaklical z mogočnim glasom, da je odmevalo v gozdu: »Naj živi divji lov in sreča divjega lovca! To kličem brez tajnosti.«

Na ta klic je skočilo iz vrst kmetov kakih dvajset brhkih mladeničev, ki so se zasmeljali, stopili k Petru in vzklikali:«

»Živel divji lov! Kaj hočeš mojster od svojih pomagačev?«

»Razvežem vas od obljube molččnosti«, je dejal Peter Bureš svečano. »Ni vam več treba skrivati naše zveze, ovrgli bomo gozdne zakone, pojdite in poiščite puške, ki jih imate zakopane pod pragovi.«

Mladeniči, ki so se pred kmeti naenkrat izkazali kot divji lovci, so pričeli veselo vzklikati in so odhiteli vriskaje proti vasi.

»Izboren dečko, dober dečko!« je mrmral stari Bureš predse in gledal poln ponosa okoli. Ogorčilo ga je, ko je videl, da so kmetje preplašeni in začudeni in da niso zrlji polni občudovanja v njegovega sina, poglavarja in velikega mojstra vseh divjih lovcev. Kmetje so se komaj upali dihati, zakaj pričakovali so novih čudežev, novih odkritij, v čemer se niso motili.

Peter Bureš je poklical malega rjavega dečka, svojega spremljevalca in nosilca orožja. »Bodi, kar si!« je zaklical.

»Dobro, gospodar moj,« je dejal deček, priklonil se, vrgel puško na mah ter odhitel v grmovje.

Peter Bureš se je vsedel na kamen, podprl glavo z roko ter gledal molče in premišljaje predse. Njegov oče je zasadil palico v tla in se vlegel poleg njega. Kmetje so šepetali med seboj ter s strahom pogledovali na očeta in sina. Prižgani ognji so polagoma pojemali, v žerjavici je včasih zaprasketalo, od časa do časa je zavel veter, da so zajezikali plamenčki in zopet nato ugasnili. Mesec je jasno sijal nad gozdom ter metal na zemljo belo trepetajočo luč. Sence dreves so se plazile kakor žive po tleh, včasih je zapihljala sapica in kmalu je nastala polnoč. Naenkrat so zazveneli čarobni zvoki iz grmovja, v katero je izginil deček. Oči vseh so se obrnile tja in glej, iz teme je priplula na ravnicu, oblito od mesečine, nenavadna, vendar pa ljubka prikazen.

»Ciganka!« so vzkliknili kmetje presenečeni, ko so v prikazni spoznali spremljevalca Petra Bureša. Ciganka, ki je udarjala na zvoneči trikot, je priplesala skozi vrste ležečih na ravnicu, obdano od drevja in obsevano od lune. S svojimi nogami se je komaj dotikala tal, z zaprtimi očmi in nazaj nagnjeno glavo se je kakor v sanjah vrtela po zvokih trikota. Njen rjav obraz, bled od žarkov lune, je bil podoben obrazu mrtveca, samo telo in noge so se pregibale, poteze obraza pa so bile mirne kakor v spanju. Plesala je čimdalje bolj divje, končno pa se zgrudila utru-

jena in brez moči na tla. Naenkrat je zopet skočila kvišku, pričela vnovič plesati, obenem pa prepevati z nerazumljivimi besedami divjo pesem, ki je včasih pojemala, potem pa zopet naraščala strastno in trepetajoče. Zavrtela se je na konicah svojih nog, odprla oči, nato pa zavriskala in se je zgrudila k nogam Petra Bureša, vsa utrujena in težko dihajoča.

»Uboga Luneta, to si dobro napravila,« je izpregovoril Peter Bureš in jo pobožal po licu.

»Pleše kakor moje kače,« je dejal stari iz kovačnice.

Kmetje so se začudeni spogledavali, kakor da bi videli čudež ter si šepetali v ušesa: »In vendar je šel med cigane.

Peter Bureš pa je rekel Luneti: »Ti boš šla še nocoj v Občovo.«

»Da, moj gospodar.«

»Ti boš tamkaj vedeževala, izpodbujala jih k prepirljivosti ter jim napovedovala zmago.«

»Da, moj gospodar.«

»Ti boš poslušala, kaj govore, kaj nameravajo in koliko pušk imajo.«

»Da, moj gospodar.«

»Ako zvedo, da služiš meni in da si moja vohunka, te bodo pretepli.«

»Da, moj gospodar.«

»Mogoče tudi obesili.«

»Da, moj gospodar,« je zakričala Luneta in objela kolena Petru Burešu.

»Ako te izročé oblasti v Pribramu in te zapro, izprašujejo o meni, kaj delam in počnem, kdo so moji ljudje, — kaj boš storila?«

»Molčala bom, moj gospodar,« je vzkliknila Luneta in pritisnila svoje čelo na koleno svojega gospodarja.

»Tudi, če moraš umreti?«

»Tuđi ako moram umreti,« je zaklicala, skočila kvišku, kratko se poslovila in odhitela gibčno skozi gozd proti Občovu.

(Dalje prih.)

Izdaja konzoreij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodám« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se proda. Naslov pove uprava lista.